

Спеціалізованій Вченій раді Д 64.051.01
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
м. Харків, м-н Свободи, 4

ВІДГУК

Офіційного опонента дисертаційної роботи
Микитась Вікторії Володимирівни
«Особливості трансформації економічної політики держави
в умовах глобалізації», поданої на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з програмами, планами, темами.

Сучасний етап соціально-економічного розвитку докорінно змінив уявлення про роль економічної політики в умовах глобалізації. Досвід і економічно розвинених країн, і, ще більшою мірою країн, що в останні десятиріччя здійснили економічний ривок свідчить про активну роль держави та ефективну економічну політику цих держав.

Для країн з незрілими ринковими відносинами, до яких належить і Україна, входження в глобальний економічний простір спричинює додаткове поширення економічних проблем та суперечностей, розв'язання яких потребує трансформацію та ускладнення економічної політики держави, механізмів та інструментів її удосконалення.

Не дивлячись на дискусійність проблеми втручання держави в економіку, значний інтерес до змісту економічної політики, здобувач виокремила коло невирішених питань на яких зосередила увагу. Серед них – дослідження сутності впливу глобалізаційних процесів на економічну політику держави, розкриття інституційної складової економічної політики, обґрунтування її соціальної спрямованості, модифікація економічного суверенітету під впливом ендогенних та екзогенних факторів, шляхи вдосконалення державної економічної політики в умовах зростання глобальної невизначеності.

Підтвердженням актуальності заявленої теми став внесок здобувача у розробку комплексних науково-дослідних робіт кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна: «Інституційна динаміка в умовах ринкової трансформації економіки» (№ державної реєстрації 0107U00068, в якій автор розробив теоретико-методологічні засади реформування інституційного середовища в умовах ринкової перебудови економіки, та «Взаємодія

фінансового та реального сектору економіки в умовах глобалізації» (№ державної реєстрації 0110U000588), в якій автору належить обґрунтування напрямів економічної політики держави щодо включення економіки країни у глобальні відтворювальні процеси.

Сутність обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та повнота

Наукові положення, що викладені в дисертаційній роботі, характеризуються новизною дослідження. Про це свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік використаних літературних джерел (230), узагальнених та систематизованих автором фундаментальних положень теорії, детально опрацьованих наукових концепцій вітчизняних і зарубіжних учених.

Ступінь наукової розробки теми дослідження розглянуто докладно і глибоко на основі критичного осмислення, аналізу та систематизації значного масиву наукових та емпіричних джерел. Наукові положення дисертації є обґрунтованими та достовірними. Достовірність наукових результатів забезпечується висвітленням теоретичних здобутків та надбанням світової та вітчизняної економічної думки в цій сфері (с. 22-26), аналізом логіко-історичного шляху формування та зміни домінуючих концепцій у цій площині (с. 26-38), розкриттям специфіки застосування інституційного та компаративного підходів в процесі пошуку шляхів підвищення конкурентоспроможності економіки (с. 40-50; с. 88-100).

Достовірність наукових результатів забезпечується врахуванням представницької кількості факторів, що впливають на вирішення поставлених у дисертації завдань, обґрунтованим вибором основних припущень, комплексним використанням сучасних методів дослідження. Обґрунтованість одержаних результатів підтверджується використанням значного обсягу фактичного матеріалу, коректним застосуванням загальнонаукових та специфічних методів економіко-статистичного аналізу, методології інституційного аналізу.

Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи. Зміст сформульованих наукових завдань структурно і логічно узгоджені, їх кількість є достатньою для розкриття обраної теми дисертації та досягнення поставленої мети. Наукові положення дисертації сформульовані коректно, за кожним з них визначено науковий результат.

Наукова новизна найбільш суттєвих наукових результатів, винесених на захист, полягає у наступному:

Помітний внесок здобувача в економічну теорію представлений елементом наукової новизни вперше. У дисертації (с. 129) доведено, що основною особливістю трансформації економічної політики держави в умовах глобальної невизначеності стає вміння використовувати економічний суверенітет держави як її спроможність підтримувати відтворювальні процеси та контроль за стратегічними ресурсами задля підвищення

конкурентоспроможності національної економіки та захист її економічних інтересів. (с.129)

Емпірична верифікація даного теоретичного положення підтверджується й досвідом країн світу, які створили у другій половині двадцятого століття «економічне» чудо саме завдяки вдалому використанню переваг глобалізації за рахунок модифікації своїх національних суверенітетів.

Указаний здобуток ґрунтується на наукових результатах; що уточнюють та удосконалюють відомі положення економічної теорії.

Обґрунтування пріоритетних напрямів економічної політики держави в умовах входження в глобальний економічний простір, створення умов та механізмів розширеного відтворення національної господарської системи на основі поєднання ендогенних та екзогенних джерел та факторів розвитку (с.128).

Обґрунтування оптимізації розподілу національних та наднаціональних повноважень держави в економічному розвитку за умов модифікації економічного суверенітету шляхом врахування впливу глобалізаційних та інтеграційних процесів на відтворювальні можливості держави, досягнення нової якості життя населення за рахунок поєднання цілеспрямованих дій держави та енергії суспільної самоорганізації (с.141).

Логічним та важливим науковим положенням дослідження можна вважати виявлену автором систему суперечностей, які впливають на політику держави в умовах глобалізації: між ресурсами, що породжує глобалізація та їх асиметричною локальною концентрацією; між зростаючою складністю завдань в умовах поширення глобальних викликів та ризиків та обмеженістю національних можливостей у їх розв'язанні: між тенденціями соціалізації та гуманізації вектору цивілізаційної трансформації та поширенням протилежних тенденцій – поглиблення соціальної нерівності, зростання неконтрольованої конфліктності, масової стихійної міграції (с.54).

Здобувач окреслює інструментальні шляхи подолання цих суперечностей, вбачаючи їх в особливій ролі держави як системоутворюючого інституту, що створює інституційне середовище ринкової спрямованості та забезпечує соціальну інклюзивність та згуртованість суспільства. Конкурентоспроможний розвиток національної економіки (с. 141), як справедливо вважає автор, потребує створення ефективної економічної політики держави (с. 128).

Одержані наукові результати є достовірними та їх новизна підтверджується новими теоретичними положеннями та рекомендаціями щодо вдосконалення національної економічної політики.

Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи позитивно представлену роботу в цілому, слід вказати на наявність окремих дискусійних моментів. У ряді випадків саме ті результати,

які обумовлюють наукову новизну дисертації, дають поштовх до подальшої наукової дискусії і творчого пошуку.

1. Досліджуючи зміст економічної політики в умовах глобалізації (порівняльні її визначення наведено автором у підрозділі 1.1 (с.10-22); еволюцію підходів до зміни її тлумачення систематизовано автором у таблиці 1.1. (с.23); напрями її реалізації стосовно створення та удосконалення ринкового (с.5-81) та інституційного середовища (с.81-108) проаналізовано у другому розділі), автор логічно приходять до висновку, що найважливіша роль економічної політики в умовах глобалізації є створення конкурентоспроможної економіки. Але автору не вдалося повністю використати цей здобуток у подальшому викладенні матеріалу. Його можливо було би розкрити задля виявлення національних конкурентних переваг та механізмів їх задіяння в економічному розвитку.

2. Важливим економтеоретичним аспектом дослідження є визначення ролі інструментів (с. 94-98) в створенні національної конкурентоспроможності. Було б доцільним, на нашу думку, звернути увагу на наявність інституційних пасток та пошуку механізмів їх подолання економічною політикою України в умовах глобалізації.

3. Автор справедливо звертає увагу на складну проблему формування ефективної економічної політики в транзитивному суспільстві, на діалектику взаємодії державного регулювання та самоорганізацію системи (с.189). Робота безумовно виграла б, якби б в процесі аналізу сутності саморганізації автор більше уваги приділив її формам реалізації та напрямам зростання.

4. Розкриваючи соціальний вимір економічної політики держави (с.155-174) автор справедливо звертає увагу на соціальну відповідальність держави (с.167), на компаративний аналіз моделей реалізації соціальної політики різних держав (с. 159-162). Продуктивно було б використати розробки Д.Аджемоглу, інституційну концепцію якого автор вдало використовує у попередньому розділі (с.108) задля, по-перше, оцінки факторів та причин виникнення соціальних диспропорцій та протиріч, що склались в Україні, та, по-друге, задля подальшого покращення національного інституційного середовища.

5. Деякі таблиці у дослідженні не отримали, на жаль, належного пояснення інформації, яку вони відображають (с. 125-126).

Проте, зазначені зауваження не зменшують цінності актуальності дослідження і не змінюють загальної позитивної оцінки дисертації Микитась В.В. Вони лише окреслюють напрями подальшого розвитку теоретичного дослідження особливостей трансформації економічної політики держави в умовах глобалізації.

Теоретична та практична значимість отриманих наукових результатів та рекомендацій щодо їх використання

Теоретичне значення дисертаційної роботи Микитась В.В. визначають отримані за результатами дослідження узагальнення, висновки та пропозиції, що стосуються особливостей трансформації економічної політики держави в умовах глобалізації, в розширенні розуміння суперечностей проблем та стратегічних пріоритетів подальшого реформування економіки України задля підвищення національної конкурентоспроможності та якості життя населення.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні положення, і висновки, обґрунтовані автором у дисертації, є внеском у розвиток інституційної теорії державної економічної політики, механізмів та інструментів модифікації національного суверенітету в умовах входження економіки України в глобальний простір.

Комплексне дослідження теоретичних та практичних аспектів державної економічної політики країни з незрілими ринковими відносинами в трансформаційний період уможливило обґрунтування науково-практичних висновків та рекомендацій щодо вдосконалення державної економічної політики на шляху підвищення глобальної національної конкурентоспроможності.

Наукові результати, пропозиції та рекомендації, отримані в дисертаційній роботі були використані в роботі Харківською обласною державною адміністрацією при підготовці аналітичних матеріалів з питань використання кластерних ініціатив у реалізації регіональних проектів в області (довідка № 01-44/1704 від 19.07.2016р.).

Основні наукові та практичні результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес та при розробці науково-методичного забезпечення навчального процесу у Харківському торговельно-економічному інституті Київського національного торговельно-економічного університету (довідка № 63 від 10.06.2016р.).

Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях та відповідність дисертації встановленим вимогам

Наукові положення викладено автором у 15 наукових працях обсягом 5,03 д.а., у тому числі у 10 статтях у наукових фахових виданнях України обсягом 4,77 д.а., дві з них у науковому виданні, внесеному до міжнародних наукометричних баз; 5 праць апробаційного характеру за матеріалами наукових конференцій.

Основні результати дисертаційної роботи пройшли апробацію на п'яти наукових конференціях різних рівнів, тематика яких відповідає напряму дослідження.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

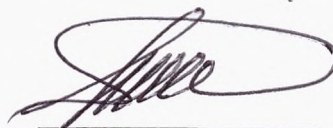
Проведена експертиза дисертації Микитась Вікторії Володимирівни дає підстави вважати її завершеною кваліфікаційною науковою працею, виконаною самостійно здобувачем, в якій вирішено актуальні для економічної науки наукові завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад змісту особливостей трансформації економічної політики держави в умовах глобалізації та практичних рекомендацій щодо завдань та інструментів стратегії економічного розвитку в Україні.

Зміст автореферату ідентичний змісту дисертації. Рукопис дисертаційної роботи та текст автореферату оформлено відповідно до чинних вимог до кандидатських дисертацій.

За своїм змістом, актуальністю, ступенем обґрунтованості та достовірністю одержаних результатів, важливістю для науки та практики, науковою новизною дисертації Микитась В.В. «Особливості трансформації економічної політики держави в умовах глобалізації» відповідає вимогам, що висуваються до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а саме п.п. 9, 11, 12,13 чинного Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника.

Автор дисертації Микитась Вікторія Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Професор кафедри економічної теорії,
макро- і мікроекономіки Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор економічних наук

В.Л. Осецький

